

postorili. Postorili kaj? Tega iz prispevka ni mogoče zaslediti, je pa mogoče ugotoviti s pomočjo novinarskega poročila o omenjeni anketi (Delo, 6. maj 1997), ki ga je kljub zamudi treba omeniti. V članku zasledimo, da je avtor ankete ob njeni predstavitvi med drugim povedal: "Da gozdovi niso javna dobrina, je menilo 10 % vprašanih, kar vzbuja skrb, saj so tako opredeljeni v ustavi, pa tudi lastniška pravica do gozdov je omejena". Ker navedb, kolikor mi je znano, avtorji ankete nikoli niso demantirali, jih pripisujem njim, in kot kaže nameravajo 'nekaj postoriti' za tistih 10 %, ki menijo, da gozdovi niso javna dobrina. Zakaj in komu bi to zbuvalo skrb, ni navedeno. Mimogrede. Ustava ne opredeljuje pojma javne dobrine, še manj pa gozdov (ki jih sploh ne omenja) kot javno dobrino. V ustavi je sicer omenjeno javno dobro, ki pa je pravni pojem, povezan z zakonskimi omejitvami lastnine. In ker smo že pri gozdu, je treba tudi omeniti, da po mnenju nekaterih pravnikov (celo ustavni sodnik) gozda ne moremo brez zadržkov šteti za javno dobro. Javna dobrina je ekonomski pojem, ki velja za dobrine, pri katerih ni mogoče izključiti posameznega uporabnika (mogoča je zastojarska raba), kar ima posledice pri odnosu med ponudbo in povpraševanjem po teh dobrinah. Kar se tiče gozda, lahko ugotovimo, da je samo nekaj koristi gozda takih, pri katerih ne moremo

doseči izključljivosti rabe, pri večini pa je izvedljiva in je samo politično vprašanje. Gozd nima značaja javne dobrine kot celota, ampak jo imajo samo nekatere vloge. Od vprašanih ne moremo pričakovati poznavanja teh, na videz dlakocepskih razlik, ki pa imajo pomemben vpliv na gospodarjenje z gozdovi in ustvarjanje odnosa do njih, predvsem do lastnine. Seveda pa so lahko moje pripombe samo posledica nesporazuma, ki ne bi nastal, če bi bilo vprašanje natančneje predstavljeno in razprava nekoliko podrobnejša.

Zadnji del razprave je namenjen ZGS in izračunu števila obiskov gozdov. Če ni bilo izvedeno naključno vzorčenje, izračun obiskov nima smisla. Izračun mi kljub 'preprostosti' ni razumljiv in daje res skorajda neverjetne rezultate, kot so napisali že novinarji. Kako recimo tisti, ki vsak dan obiskujejo gozdove, to storijo 180 krat na leto?

Pri prebiranju komentarja rezultatov o vlogi ZGS pri 'skrbni' za gozdove se ni mogoče znebiti vtisa pristranosti. Da bi se v bodoče podobnim očitkom izognili, bi bilo koristneje, da bi ankete, ki vsebujejo vprašanja o samem ZGS, izvedle nepristranske in strokovno usposobljene organizacije.

Mag. Milan Šinko

Organiziranost slovenskega gozdarstva po letu 1993

Dosedanja prizadevanja so dobra, kvantiteto jih le rezultati.

Principijlivi in argumentirani analizi gozdarskih razmer Iztoka Winklerja v 6. številki GozdV ni kaj dodati, apologetične in propagandistične ocene Franca Ferlina v 7. številki iste revije (letnik 55) pa vabijo k razpravi.

Ko smo po letu 1990 zrušili staro gozdarsko zakonodajo, smo se dosledno ravnali po Leninovih načelih in na ruševinah starega zgradili novo. Nismo sledili evoluciji tako kot razumni narodi, ki ohranijo vse, kar je dobro, in izboljšujejo slabo, temveč smo porušili tudi solidne temelje. Gozdarsko politiko so si prilastili ljudje, ki so imeli preveč moči in premalo razuma. Tako je rustikalna demagogija vsilila hibridni zakon o gozdovih, ki je prinesel več škode kot koristi.

V razvitem svetu je že davno prevladalo spoznanje, da so organizacije z ločenimi načrtovalskimi in izvajalskimi funkcijami neučinkovite in obsojene na propad. Učinkovito gozdarstvo je možno samo tam, kjer so upravne in izvajalske funkcije združene v isti osebi. Če izvajalec ne razume, kaj je načrtovalec hotel doseči, tega nikoli ne bo dosegel, velja pa tudi obratno (prosto po Petru Druckerju, gurju svetovnega podjetništva). Razdvojen gozdarski organiziranost je primer endemičnega nerazumevanja povezav med ekologijo in ekonomijo.

Slabosti zakonodaje vidimo tudi v gozdovih. Med državnimi in privatnimi gozdovi se prepad pogloblja, načelo enakega razvoja gozdov, ne glede na lastništvo, pa se spreminja v svoje nasprotje. Izvajanje del je v državnih gozdovih strokovno, tehnično in organizacijsko racionalno, za privatne gozdove tega ne moremo trditi. Le-ti strukturno nazadujejo, saj so iz njih že iztrebili plemenite listavce, podoben genocid preti tudi ostalemu drevju, ki pri naša dobiček ali vsaj boljši avtomobil. Zgodovina nas dohiteva in z njo časi, ko smo bili bogati s siromašnimi gozdovi.

Naraščanje lesne zaloge in prirastka ne odtehta veliko večjega zniževanja vrednostne pridelave, kajti povečane količine malovrednega lesa ne morejo nadomestiti izpada tržno zanimivih drevesnih vrst in visokovrednih sortimentov. Zaradi pomanjkljive nege ne izgublamo samo vrednostne pridelave, temveč slabimo tudi stojnost sestojev, kar je zaradi vedno pogostejših ujm in polcij še bolj zaskrbljujoče. Zaradi nizke dodane vrednosti bomo s ceneno lesno surovino izvažali samo še znoj in žulje.

V privatnih gozdovih se je povsem ustavila gradnja prometnic, v državnih gozdovih pa se je prepolovila. Brez komunikacij ni mogoče intenzivirati gospodarjenja z goz-

dovi. Še tako visok odstotek pokritosti gozdov z načrti ne pomaga. Zaradi pomanjkljivega vzdrževanja propadajo veliki vložki v gozdne prometnice. Ne bi smeli spregledati dejstva, da razviti uvrščajo slabo vzdrževanje med nekulturna dejanja.

Fitocenologija, najbolj racionalna metoda spoznavanja gozdnih ekosistemov, je potisnjena na obrobje. Zaradi tega je vprašljiva kakovost gozdarskega načrtovanja, zlasti paradigma sonaravnega ravnanja. Z marginalizacijo fitocenologije se oddaljujemo tudi od naravovarstvenega menedžmenta. V Sloveniji se še nismo lotili kartiranja biotopov oziroma inventure redkih in ekološko pomembnih ekosistemov, kar je že celo desetletje najvažnejše delo evropskih gozdarjev - naravovarstvenikov. Ti se zavedajo, da je prihodnost v storitvenih dejavnostih in ne v praproizvodnji, ki vedno bolj zaposluje strokovnjake Zavoda za gozdove. Nova organiziranost zanemarljivo ostale dobrine gozdov, med njimi zlasti socialne storitve, kar je v nasprotju s civiliziranim svetom. Tudi na področju popularizacije gozdov, zlasti vzgoje mladih, današnje gozdarstvo ni ponudilo veliko novega. Največji delež krivde nosi vlada, ki ni nudila ustrezne materialne podpore. V režiji gozdnih gospodarstev je bilo narejenega več, kot zmore Zavod za gozdove vzdrževati. Kljub temu so nas polna usta večnamenskega gozdarstva.

Družba želi poleg materialnih dobrin - lesa, tudi visoko kakovost življenja, zato bi morala biti gozdarska zakonodaja v bistvu pogodba o pravicah in dolžnostih lastnikov in družbe do gozdov. Družba, ki se opira na demokracijo, bi morala uveljaviti tak družbeni interes, ki bi prekril pridobitniškega. To načelo bi se moralo odraziti v spodbujanju gozdarskih opravil. Država bi morala ukiniti vse podpore, ki imajo za cilj maksimiranje lesne pridelave, plačevati pa samo storitve, ki so v korist skupnosti.

Današnja podoba slovenskega gozdarstva je preživela tvorba, ki deluje z veliko entropije. Ker je preobremenjena z birokratsko navlakom, ne more izkoristiti znanja in informacij. Gozdov ne moremo usmerjati s poplavo odločb, neuresničljivimi načrti in statističnimi poročili, zaželene učinke lahko dosežemo samo z ukrepi v gozdu. Teh pa ni. Poleg tega je svetovanje z upravno odločbo skrajno ponižujoče, tako za izdajatelja, kot za prevzemnika. Kot da bi z gnjačo silili ljudi v raj!

Zavod za gozdove ima vrhunsko informacijsko službo, ki pa, žal, ne izboljšuje stanja v gozdovih. Računalniki z goro podatkov ne vedo kaj početi, pretirana privrženost digitalni kulturi pa se je že velikokrat izkazala kot zatočišče idejnih brezdomcev. V birokratskem Galapagosu se tudi lovci dobro počutijo.

Strokovnjaki Zavoda za gozdove nimajo sogovornikov v zasebnih gozdovih, njihovih nasvetov nihče ne razume. Zato so pričakovanja o racionalnih ukrepih nerealna. Nobena intenzivna gospodarska dejavnost ne dosega zastav-

ljenih ciljev, če nima kadrovske zasedenosti vse izobrazbenih nivojev. Še tako velika množica visoko karatnih strokovnjakov ne more biti uspešna v kraljestvu nepismenih. Najenostavnejši fazi izkoriščanja gozdov - sečnja in spravilo lesa - opravljajo zasebni lastniki z velikimi žrtvami in invaliditeto ter visokimi stroški zdravljenja. Vsiljevanje in protežiranje cenene in neizobražene delovne sile na račun diskvalifikacije gozdnih gospodarstev pa slabša nizko materialno in duhovno raven gozdarstva, njegovih kadrov, šolstva in raziskovalne dejavnosti, skratka, stroke kot celote.

Slabša se tudi struktura zemljiške posesti. Nezadržno zmanjševanje velikosti gozdne posesti po gospodarskih enotah, drobljenje gozdnih parcel in prehajanje gozdov v roke nekmetov se pospešeno nadaljuje in država ničesar ne ukrene, da bi preusmerila trende, ki slabijo ekonomsko uspešnost gozdne pridelave. Zaradi zapletov v zvezi z denacionalizacijo se zmanjšuje tudi delež državnih gozdov, kar ni v skladu z načeli Evropske skupnosti. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov veselo zapravlja državno bogastvo s sumljivimi bančnimi manipulacijami, namesto da bi z agramimi operacijami izboljševal zemljiško stanje državnih gozdov.

Veliko kritik se nanaša tudi na neracionalno upravljanje z državnimi gozdovi. Že v času revolucionarnih sprememb Zakona o gozdovih smo v javnem podjetju prepoznali najbolj racionalno obliko organiziranosti slovenskega gozdarstva. Toda vsi napor gozdarskih strokovnjakov v tej smeri so bili zaman. Izigravanje koncesijskih odnosov, ki jih je preverilo ustavno sodišče, nas oddaljuje od civiliziranih držav ter nas ponovno sili v naročje balkanske pokvarjenosti. Brez dolgoročnih koncesij nimajo gozdna gospodarstva nobenega zagotovila za varnost naložb, kakršni sta zamenjava zastarele tehnične opreme in izobraževanje kadrov. Zaradi tega nazaduje celotno slovensko gozdarstvo, zato se tudi kot država oddaljujemo od EU, kateri se želimo pridružiti. Gozdarska politika, ki ne dosega ciljev, podira tudi zaupanje v pravno državo.

Mnenju, da nova gozdarska zakonodaja kaže pozitivne rezultate, je težko pritrčiti, zlasti če se kot dokaz naštevajo gore odločb, neuresničljivi načrti in obsežna statistična poročila. Pri vsakem opravilu je pomembno samo doseganje ciljev oziroma stanje gozdov - **včeraj in danes**. Le-to bi morali nenehno preverjati s kakovostnim "controlling"-om, tega pa še nimamo in dokler ga ne bomo imeli, bodo uspešnost našega dela lahko ocenjevali le zanamci - pa še to le po inteligentnosti našega sodelovanja z rastlinskimi svetom.

Odlike kulturnih okolij so dialog, razumevanje, strpnost in iskanje skupnih rešitev na demokratski način, ne pa pogubno, strankarsko omejeno vrtičkarstvo. V evropskem gozdarstvu se zadnja leta uveljavlja nova filozofija upravljanja z gozdovi t.i. New Public Managements, ki

se odlikuje z visoko učinkovitostjo. Nova miselnost je naperjena proti okoreli birokratski organiziranosti, ki s svojo avtoritarno hierarhijo, vertikalnimi komunikacijami in predpisanim ter normativno ozko zakoličenim delokrogom ne sprošča razvojnih vizij, idej, inovativnosti in izključuje timsko delo. Moderna organiziranost izhaja iz interdisciplinarnosti in funkcionalne strukturiranosti vedno bolj sestavljenih nalog. Naša organiziranost sodi samo še na zgodovinsko smetišče. Bežen pogled na dolga proizvodna razdobja v gozdovih, na učinke, ki se merijo z generacijami strokovnjakov, na upadanje rentabilnosti in donosnosti gozdarjenja dajo celo slutiti, da se je čas zunaj gozdov iztekel hitreje.

Gozdarska zgodovina se ponavlja kot farsa: slovenskim gozdovom je šlo najbolje v času turških vpadov, vojn, kuge, lakote in komunistične diktature. V obdobjih družbeno-ekonomskega razcveta pa so vedno trpeli zaradi svojih nespametnih gospodarjev. Ker ima neumnost v Sloveniji dolgo razpolovno dobo in ker smo Slovenci do svojih gozdov skrajno brezbržni in celo sovražni, verjetno še dolgo ne bomo dobili racionalne in v prihodnost usmerjene gozdarske politike. To potrjuje tudi nova zbornična organiziranost, ki ni nič drugega kot dobro premišljena - "končna" rešitev za naše gozdove in gozdarsko stroko.

Slovenska majhnost nam zapoveduje kar najbolj razumno gospodarjenje z naravnimi viri. V gozdovih imamo največje primerjalne prednosti, v ljudeh pa znanje in prirojeno marljivost. Ne enega ne drugega ne izkoriščamo in neumorno gradimo okoren in grob slog urejanja zadev med družbo in gozdovi. Visoka vrednostna pridelava je edina možna alternativa za enakopravno pridružitve kulturni Evropi. Že vrabci na drevju čivkajo, da lahko tekmujejo na svetovnih trgih samo s kakovostjo. A žal ne najdemo soglasja, s katerim bi zagotovili trajnostno rabo gozdov in racionalno izkoriščanje naravnih virov.

Gozdovi so za Slovenijo neprecenljivo narodno bogastvo, ki ga lahko ohranjajo samo skrbni gospodarji, ki mislijo na prihodnje rodove. Vse naše primerjalne prednosti so povezane z gozdovi, zlasti turizem, od katerega si največ obetamo. Sicer pa si velja zapomniti opozorilo, ki ga je ruski agronom Timirjazov namenil družbam, kakršna je naša:

"Vsak sončni žarek, ki ga ne ulovimo v zeleno površino polj, travnikov in gozdov, je za vedno izgubljeno bogastvo. Naši bolj razsvetljeni potomci bodo za takšno razmetavanje še obsojali svoje neizobražene prednike."

Mag. Mitja Cimperšek

Društvene vesti

Ob šestdesetletnici Gozdarskega vestnika

Šestdeset let mineva od takrat, ko je januarja 1938 izšla prva številka Gozdarskega vestnika, mesečnega strokovnega lista za gozdarstvo, lesno industrijo in lesno trgovino.

Uredništvo je v prispevku Namen Gozdarskega vestnika takole utemeljilo potrebo po strokovnem glasilu:

»Potreba po gozdarski izobrazbi je postala že zelo nujna. Kakor v drugih gospodarskih panogah tako tudi v gozdarstvu ne zadostuje več znanje, ki smo si ga sami izkustveno pridobili ali so nam ga posredovali naši očetje. Vsi, ki s svojim delom oblikujemo naše gozdove in vplivamo na njihov razvoj ali se posvečamo teoretično gozdarski stroki, moramo svoje strokovno znanje neprestano poglobljati in izpopolnjevati. Vendar pa v današnji dobi udeleževanja tega smotra ne zadoščajo več samo razgovori, predavanja, članki, raztreseni po raznih listih in časopisih, letaki, tečaji in šole: v polni meri namreč lahko ustreza tej potrebi le strokovni časopis, ki bo sproti kritično obravnaval vsa aktualna gozdarska vprašanja in zbiral ter objavljal vse empirične strokovne izsledke.

Slovenci doslej nismo imeli samostojnega gozdarskega glasila. Zato smo sklenili v pripravi, da je domači mesečni strokovni list našemu gozdarstvu, naši lesni industriji in trgo-

vini res nujno potreben, izdajati Gozdarski vestnik; z listom bomo poizkusili sistematično širiti strokovno gozdarsko izobrazbo med naše ljudstvo.

Gozdarski vestnik je izključno strokovni list; zato bo prinašal samo strokovne vesti in članke.

Gozdarski vestnik je bil namenjen gozdnim posestnikom, ki bi z branjem svojega strokovnega glasila in s pisanjem vanj lažje, pravilneje in donosneje gospodarili s svojimi gozdovi.

Gozdarskim inženirjem, gozdarskim tehnikom, gozdarjem, logarjem, čuvajem in lovcem bo Gozdarski vestnik nadaljevalna dopisna šola, v njem bo lahko gozdarsko strokovno osebo opisovalo svoja opazovanja in dela ter priobčevalo svoja strokovna mnenja.

Posestniki žag in lesni industrijalci bodo lahko v listu spoznavali in ocenjevali rabo in sposobnosti raznih strojev za predelavo lesa ter se seznanjali z načini mehanske in kemične predelave lesa.

Gozdni delavci, lesni delavci in splavarji bodo dosegli večje uspehe s povečanjem svoje izobrazbe. Z branjem gozdarskega lista si bodo razširili znanje o raznih vrstah orodja in strojev, o njihovi rabi, načinu in uspešnosti dela ter še o